

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie ze skargi G. S.
na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w (...)
w sprawie I ACa (...),
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesu Sądu Apelacyjnego w (...)
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 lipca 2017 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

G. S., reprezentowana przez adwokat E. Z., w skardze na przewlekłość postępowania w sprawie o sygn. akt I ACa (...) przed Sądem Apelacyjnym w (...) I Wydział Cywilny wniosła o: 1) stwierdzenie, że w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania, 2) wydanie sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń celem podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie jak najszybszego zakończenia postępowania przed sądem drugiej instancji, 3) przyznanie od Skarbu Państwa kwoty 20.000 zł, 4) zwrot kosztów postępowania według norm prawem przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu skargi podniosła, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w (...) jako sądem drugiej instancji zostało wszczęte z chwilą złożenia

apelacji przez strony od wyroku Sądu Okręgowego w W. II Wydział Cywilny z dnia 23 maja 2014 r. Wyrok ten został doręczony pełnomocnikowi powódki w dniu 3 lipca 2014 r. Następnie apelację złożył pełnomocnik pozwanego w dniu 4 lipca 2014 r. oraz powódka w dniu 17 lipca 2014 r. Odpis apelacji pozwanego został doręczony pełnomocnikowi powódki w dniu 31 lipca 2014 r. Od tego momentu korespondencja pomiędzy stroną a sądem zakończyła się.

Następnie pełnomocnik powoda otrzymał postanowienie Sądu z dnia 27 lutego 2015 r. o odrzuceniu apelacji pozwanego jako złożonej po terminie. Na skutek zażalenia pozwanego Sąd Apelacyjny uchylił postanowienie i apelacja została przyjęta do rozpoznania.

W czasie rozwiązywania kwestii dotyczących uzupełnienia braków formalnych apelacji pozwanego wynikł problem braku opinii uzupełniającej biegłego S. K. Sąd Okręgowy nie dysponował tą opinią.

Sąd pismem z dnia 9 maja 2015 r. zwrócił się do biegłego S. K. z wezwaniem o przesłanie opinii uzupełniającej z dnia 8 maja 2014 r. Wezwanie to zamiast do biegłego dotarło do pozwanego. Z tego powodu od czasu złożenia apelacji do przesłania kompletnych akt sądowi drugiej instancji minęło 8-9 miesięcy. Następnie Sąd Apelacyjny w (...) wyznaczył na dzień 18 czerwca 2015 r. pierwszy termin rozprawy. W dniu 22 czerwca 2015 r. Sąd Apelacyjny wydał postanowienie dopuszczające dowód z uzupełniającej opinii biegłego S. K. przesyłając biegłemu akta dopiero w dniu 28 lipca 2015 r.; postanowienie Sądu zostało doręczone pełnomocnikowi powódki dopiero w dniu 4 września 2015 r.

Skarżąca wyjaśniła, że Sąd doręczył opinię biegłego pełnomocnikowi powódki w dniu 23 października 2015 r., do której opinii zastrzeżenia złożył pełnomocnik pozwanego - doręczone pismo pełnomocnikowi powódki w dniu 19 listopada 2015 r. Od tego czasu Sąd podejmował czynności związane z przeprowadzeniem dowodu z opinii Instytutu, który został wyznaczony postanowieniem z dnia 25 lutego 2016 r. - przesłane w dniu 29 kwietnia 2016 r. Po wydaniu postanowienia powódka otrzymała wezwanie na dzień 2 stycznia 2017 r. celem przeprowadzenia badań i do chwili obecnej brak jest sporządzonej opinii. Rozprawa przed Sądem Apelacyjnym jest odroczone bezterminowo.

W ocenie skarżącej, postępowanie w niniejszej sprawie jest przewlekłe z

powodu „zaniechań spowolnienia jego rytmiczności”, trwa zdecydowanie dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy dlatego też nastąpiło rażące naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Początkiem obliczania terminu przewlekłości przed sądem odwoławczym jest wniesienie apelacji, natomiast koniec nastąpi z chwilą wydania orzeczenia w tej instancji. W niniejszej sprawie początkiem biegu terminu przewlekłości jest zatem dzień 4 lipca 2014 r., tj. dzień złożenia apelacji przez pełnomocnika pozwanego zaś końcem tego terminu będzie data wydania orzeczenia, co do której – zdaniem skarżącej – brak „perspektywy czasowej”. Postępowanie odwoławcze trwa 2 lata i 9 miesięcy, od wyznaczenia pierwszej rozprawy mija dwa lata.

Skarżąca twierdzi, że w żadnej mierze nie przyczyniła się do przewlekłości tego postępowania, pisma były składane w wyznaczonych terminach, a nadto stawiała się na badanie w dniu 2 stycznia 2017 r. o godz. 10.00 pomimo bardzo niedogodnego terminu. Świadczy to o braku czuwania nad terminowością sporządzenia opinii przez biegłych, co również przyczynia się do powstania stanu przewlekłości. Jest to również zgodne ze stanowiskiem Sądu Najwyższego gdzie bierność sądu w zakresie nadzoru nad biegłym może prowadzić do przewlekłości i postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2010 r., III SPP 1/10, LEX nr 585842).

W ocenie skarżącej, opisane wyżej zaniechania oraz nieprawidłowe działanie Sądu Apelacyjnego doprowadziły do stanu nieuzasadnionej zwłoki. Od ponad 2 lat i 9 miesięcy postępowanie nie zostało prawomocnie zakończone, co doprowadziło do powstania stanu niepewności, bardzo niekorzystnie wpływającego na powódkę z uwagi na jej stan zdrowia, wzmożonego stresu, frustracji, angażowania innych osób chociażby w zakresie konieczności dojazdu na badania, jak również przyczyniło się do niepowetowanej szkody moralnej.

Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w (...), na podstawie art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.), zgłosiła swój udział w sprawie i wniosła o oddalenie skargi.

Uczestnik postępowania w uzasadnieniu skargi podnosi, że Sąd Apelacyjny w dniu 25 lutego 2016 r. wydał postanowienie dowodowe dopuszczające dowód z opinii instytutu naukowego - (...) w K. Analiza treści postanowienia wskazuje na to, że w sprawie istnieje cały szereg wątpliwości wymagających wiedzy fachowej specjalistów, mających szeroką, rozległą wiedzę medyczną. Wynika z niego również, że sprawa ma skomplikowany charakter.

Wraz z postanowieniem wydano także zarządzenie, by przy przesyłaniu akt powołać się na wyrażoną przez jednego ze specjalistów gotowość sporządzenia opinii. Wyznaczenie, jako instytutu naukowego (...) w K. wymagało odrębnych pertraktacji i ustaleń w sprawie, by w/w Instytut zgodził się sporządzić opinię, jak również można wnosić o trudnościach w znalezieniu odpowiedniej placówki naukowej.

Uczestnik postępowania nie zgodziła się z poglądem skarżącej, że Sąd Apelacyjny nie czuwał nad terminowością sporządzenia opinii, nie nadzorował postępowania. Przeciwnie, Sąd czynił wszystko, co tylko możliwe, by przyspieszyć sporządzenie opinii.

W ocenie wiceprezes Sądu Apelacyjnego, sprawa wymaga specjalistycznej oceny nie przez kilku biegłych, lecz przez instytut naukowy. Zadanie instytutów naukowych nie sprowadza się jedynie do wydawania opinii na zlecenie sądów, można stwierdzić, że wydawanie opinii to uboczne działanie instytutu, stąd powszechnie znanym jest fakt, że terminy sporządzenia opinii są bardzo długie. Uprawnienia Sądu w zakresie terminowości sporządzenia opinii sprowadzają się do możliwości wymierzenia kary za nieterminowe jej wykonanie. W niniejszej sprawie nie było takiej sytuacji. Termin sporządzenia opinii został ustalony przez instytut naukowy i sąd mógł albo zgodzić się na niego albo poszukiwać innego instytutu naukowego. W sprawie, co wprawdzie nie wprost, ale wynika z treści zarządzenia wydanego wraz z postanowieniem z 25 lutego 2016 r. Sąd poszukiwał instytutu, lecz nie znalazł takiego, który wyraziłby zgodę na sporządzenia opinii, stąd przypomnienie o telefonicznie wyrażonej zgodzie. Oznacza to, że praktycznie Sąd nie miał wielkiego wyboru.

Uczestnik postępowania przyznała, że w niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny nie podjął czynności przez okres ponad 12 miesięcy, lecz brak czynności

spowodowany był oczekiwaniem na sporządzenie opinii. Stwierdziła, że pojęcie przewlekłości postępowania nie jest, jak zdaje się wywodzić Skarżąca wyłącznie zależne od długości toczącego się procesu i okresu oczekiwania na termin, tym samym nie można dokonywać ocen li tylko przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia pisma do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Jedynie, bowiem nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki.

Wiceprezes Sądu Apelacyjnego zgodziła się z twierdzeniem, że powódka na prawomocne rozstrzygnięcie oczekuje od dłuższego czasu, jednak analiza akt sprawy wskazuje na to, że opinia w sprawie mającej skomplikowany i wymagający prowadzenia badań - charakter nie mogła być sporządzona wcześniej, tym bardziej, że instytut, który zgodził się sporządzić opinię ma ich bardzo wiele do sporządzenia. Są to zatem okoliczności, na które Sąd Apelacyjny nie miał wpływu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie ma uzasadnionych podstaw.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.), ustawa ta reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu lub prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. W myśl ust. 2 tego artykułu, przepisy ustawy stosuje się odpowiednio, gdy na skutek działania lub bezczynności sądu albo komornika sądowego doszło do naruszenia prawa strony do przeprowadzenia i zakończenia bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy egzekucyjnej lub innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Celem skargi jest przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego. Służy temu zarówno samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy), a

także ewentualne przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” jako wstępnej (tymczasowej) rekompensaty (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., III SPP 42/04, OSNP 2005 nr 5, poz. 71 i uchwała z dnia 19 stycznia 2005 r., III SPP 113/04, OSNP 2005 nr 9, poz. 135 oraz postanowienie z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 102).

Stosownie do art. 2 powołanej ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (ust. 1), przy czym dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty (ust. 2).

W orzecnictwie podkreśla się, że wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego trwania postępowania, lecz powinno wskazywać określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał wadliwie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2012 r., III SPP 8/12, LEX nr 1171299 i z dnia 2 marca 2012 r., KSP 1/12, LEX nr 1165252). Za przejaw naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uważa się zaś, między innymi, wielomiesięczną bezczynność sądu polegającą nie niewyznaczeniu rozprawy, także rozprawy apelacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 14 marca 2007 r., III SPP 3/07, LEX nr 979621), zwłaszcza gdy nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające owe opóźnienie. Nie dochodzi do przewlekłości postępowania apelacyjnego, gdy rozprawa nie zostaje wyznaczona niezwłocznie lub zostaje odroczone w celu przeprowadzenia dodatkowych dowodów, a ich zgromadzenie nie może nastąpić niezwłocznie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 77/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 346).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego za przejaw naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uważa się wielomiesięczną (roczną) beczynność sądu polegającą na niewyznaczeniu rozprawy, także rozprawy apelacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 14 marca 2007 r., III SPP 3/07, LEX nr 979621), jeśli nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie. Nie jest to jednak sztywna cezura czasowa dla oceny zgodności postępowania z konwencyjnymi, konstytucyjnymi i proceduralnymi dyrektywami osądzenia sprawy w rozsądnym terminie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., III SPP 56/14, niepublikowane).

Na szczególny obowiązek zorganizowania systemu jurysdykcyjnego tak, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzyganiu spraw sądowych w rozsądnych terminach w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 8 marca 2005 r. (III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327). Stwierdził w nim, że jest to zwłaszcza konieczne przy rozstrzyganiu spraw uznanych w wewnętrznym porządku prawnym za wymagające szczególnych procedur zapewniających sprawność i szybkość postępowań sądowych, do których zaliczają się sprawy z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych, gdyż polegają one często na osądzaniu kwestii o życiowym znaczeniu dla zapewnienia bytu materialnego pracownikom lub ubezpieczonym.

Zasadniczo o nieuzasadnionej zwłoce można mówić wówczas, gdy postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne do jej wyjaśnienia, uwzględniając ocenę terminowości i prawidłowości czynności sądowych, ale także charakter sprawy, zachowanie strony, a w szczególności strony, która zarzuca przewlekłość postępowania. Ocena ta nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznawania wszystkich wniesionych spraw bez nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznawanie niektórych rodzajów spraw w ustawowo określonych terminach. Szybkość orzekania nie może bowiem

stanowią przeszkody we właściwym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Ocena, czy wystąpiła przewlekłość postępowania, jest dokonywana na podstawie obiektywnych i ustawowych kryteriów w odniesieniu do realiów faktycznych i prawnych danej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2016 r., III SP 52/16, niepublikowane).

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, niepublikowane). Czynności podjęte przez sąd w związku z dopuszczeniem dowodu z opinii biegłego mogą przyczynić się albo doprowadzić do przewlekłości postępowania. Po pierwsze, sytuacją taką jest nieprawidłowe sformułowanie postanowienia o dopuszczeniu tego dowodu; po drugie, zaniechanie uprzedniego ustalenia, czy osoba wskazana jako biegły w rzeczywistości jest specjalistą z określonego zakresu; po trzecie, do przewlekłości przyczynia się brak czuwania nad terminowością sporządzenia opinii przez biegłego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2017 r., III SPP 66/16, niepublikowane).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie I ACa (...) nie cechuje się nieuzasadnioną zwłoką w rozumieniu przepisów ustawy o skardze na przewlekłość.

Czynności podejmowane przez Sąd Apelacyjny w związku z wydaniem w dniu 25 lutego 2016 r. postanowienia dowodowego dopuszczającego dowód z opinii instytutu naukowego - (...) w K. nie przyczyniły się ani nie doprowadziły do przewlekłości postępowania. Należy bowiem zważyć, że w dniu 11 maja 2016 r. do Sądu wpłynęło pismo z Katedry Medycyny Sądowej informujące o kosztach sporządzenia opinii i czasie, w jakim może zostać sporządzona, tj. 12-15 miesięcy. W odpowiedzi na powyższe pismo Sąd, wyrażając zgodę na proponowaną cenę za sporządzenie opinii, zwrócił się z prośbą o szybsze wykonanie opinii, z uwagi na charakter sprawy i czas jej trwania. W odpowiedzi Katedra Medycyny Sądowej poinformowała, że został wyznaczony termin badania powódki na 2 stycznia 2017 r., a także, że opinia zostanie sporządzona w ciągu 5-6 miesięcy, ponieważ

wpływa bardzo duża ilość spraw zawierających wnioski o sporządzenie opinii, a przedstawiane przypadki są skomplikowane wymagają przeprowadzenia badań. W odpowiedzi Sąd ponownie zwrócił się z prośbą o przyśpieszenie sporządzenia opinii. Wobec tego, że na prośby telefoniczne i pisemne brak było odpowiedzi, w marcu 2017 r. Sąd ponowił prośbę o szybsze sporządzenie opinii. W dniu 10 kwietnia 2017 r. Katedra Medycyny Sądowej poinformowała Sąd, że opinia sporządzona będzie do końca maja 2017 r. W dniu 31 maja 2017 r. Katedra Medycyny Sądowej w piśmie z w/w daty podała, że opinię sporządzono i obecnie oczekuje się jedynie na podpis jednego ze specjalistów biorących udział w jej sporządzaniu.

Powyższe okoliczności przeczą twierdzeniu, że Sąd Apelacyjny był bierny w zakresie nadzoru nad biegłym. Przeciwnie, w toku postępowania Sąd czuwał nad terminowością sporządzenia opinii przez Katedrę Medycyny Sądowej, czyniąc starania, by przyśpieszyć sporządzenie opinii.

Nie podzielając zarzutów skargi, Sąd Najwyższy orzekł o jej oddaleniu.

r.g.